

... Yaşlı insannar vakıdı eskiycä bakardı. Onnarın kalendari iki hafta taa geeri kalardı eniycedän. Eskiycä büün mardın başlantısıydı.

Giisi yıkamak hem sermāk sade salilerdä hem perşembelerdä, gün duuarkana, olurdu yapmaa. Bu evel vakıttan kalma adeti Akiliş babu sıkı tutardı. Buna unukasını da sınaştırdı. İlkin Kristinaya bu tersinä gelärdi, ama taa sora kanon gibi kabletti – o beenärdi, yaşamak sırasınca olsun. Haftada iki gün o döşektä oyalanmazdı. Aulda, açıklık erdä, gerili giisi telinä gün duuarkan artık çarpalanmış rubaları erken serärdi. Te büün dä serin sabaa taazelärdi onu. Üzünü duuan günä çevirip, yumdu gözlerini, içinä derin soluk aldı: “Ne gözäl, mutlu sabaa!” Güneşin sä salt bir kenarcı görünärdi, ama nekadar şafk, hayırlı kuvet gelärdi ondan. Haylaz-haylaz hepsi hem herersi uyanardı. Kırmızı parça elindä Akiliş babu kızına yaklaştı.

Halk inanışına görä baba marta ayın ilk günündän dokuzunadan biyaz giisi sermää olmaz. Serdiysän, araya nası-nicä bir kırmızı parça baalamaa läüzüm. Bu adet bakılêr, ki çiçektä meyva fidannarını kraa haşlamasın.

– Gerçektän dä hoş adet, - baalayarak kırmızı parçayı giisilerin arasına, - dedi Kristina. Girirkän içeri, hayatta aynada taazä pembelenmiş üzünä gülümsedi.

Hep bu sabaa büyük baştan yorgannarı, döşekleri, çoktan giilmeyän yapaa çukmannarı, evelki rubaları dışarda direklerin arasına gerili telä astılar.

– Mart içeri, pirelär dışarı, – silktireräk rubaları, deyärdi Akiliş babu. Onun sölenmesi Kristinayı havezlendirärdi.

M. Mercanka “Kadem kaynaa.” (Eskiycä baba marta ayın biri)

| № | İtemnär | Ballar | |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------|
| I. | Verili fragmentä analiz yapın | 30 bal | |
| 1. | Teksti dikatlı okuyun da aşadaki soruşlara cuvap verin: a) halk inanışına görä baba marta ayın ilk günündän dokuzunadan ne olmazdı yapmaa? (1 cümlä) _____ _____ | L 0 1 | L 0 1 |
| | b) eskiycä mart ayı nezaman başlarmış (1 cümlä) _____ _____ | L 0 1 | L 0 1 |
| 2. | “ <i>Mart içeri, pirelär dışarı.</i> ” Bu deyimin maanasını açıklayın? (4 cümlä) _____ _____ _____ _____ _____ _____ | L 0 1 2 3 4 5 6 | L 0 1 2 3 4 5 6 |

| | | | |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| 3. | Verili teksttā mart ayın 4 adet elementini bulun hem çıkarın. Bir adet elementinnān bir katlı cümlā kurun. | L 0 1 2 3 4 5 6 | L 0 1 2 3 4 5 6 |
| 4. | “ Ne gözāl, mutlu sabaa! ” Görgünüzā hem tekstā temellenerāk, duygularınızı yazdırın. (3 cümlā) | L 0 1 2 3 4 5 | L 0 1 2 3 4 5 |
| 5. | İlkin Kristina malisinin nasaatlarını nasıl bulardı? Şindi dā bu türlü adetlār var mı? Fikirlerinizi açıklayın. (4 cümlā) | L 0 1 2 3 4 5 6 | L 0 1 2 3 4 5 6 |
| 6. | a) Bulun da sıralayın iki artistik kolaylını. Onnarı çıkarın, ne olduunu, belli edin. b) Bir artistik kolaylınnan bir geniş cümlā kurun. | L 0 1 2 3 L 0 1 2 | L 0 1 2 3 L 0 1 2 |
| II. | Aşaadakı soruşlara cuvap verin | 30 bal | |
| 1. | Çıkarın teksttān: a) iki adlık, angılarında yok vokal garmoniyası; | L 0 1 2 | L 0 1 2 |

| | | | |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------|
| | b) k konsonnan bitän iki adlık, hallarını belli edin; | L 0 1 2 3 | L 0 1 2 3 |
| | c) iki izafet, hesaplarını belli edin. | L 0 1 2 3 4 | L 0 1 2 3 4 |
| 2. | Verili fragmenttän lafbirleşmesi çıkarın: Tamannıqçı - _____ Bellilikçi - _____ Hallıqçı - _____ | L 0 1 2 3 | L 0 1 2 3 |
| 3. | Aşaadaki teksttän verili laflara yazın: a) sinonim b) antonim yaşlı - _____ eskiycü - _____ evel - _____ sıktı - _____ sınaştırdı - _____ başlantısı - _____ yaşamak - _____ baalamaa - _____ gerçektän - _____ erken - _____ | L 0 1 2 3 4 5 | L 0 1 2 3 4 5 |
| 4. | Verili işliklerin morfologiya nişannarını (çalımını, zamanını, üzünü, sayısını) yazın. kalardı _____ yumdu _____ bakılêr _____ | L 0 1 2 3 | L 0 1 2 3 |
| 5. | Lafa " Kristinayı " morfologiya analizini yapın. _____ _____ _____ _____ | L 0 1 2 3 | L 0 1 2 3 |
| 6. | Çizili cümlelerin sintaksis analizini yapın. _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ | L 0 1 2 3 4 5 6 7 | L 0 1 2 3 4 5 6 7 |

| III. | Mini - yaratma | 40 bal | |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| | <p>„Halk adetleri – evlad boylarınnan halkın baalantısı.” temasına görä kısıdan (1-1,5 sayfa) kendi fikrinizi açıklayın. Fikrinizi açıklamaa deyni, aşaaadıkı planı esaba alın:</p> <p>1. Temayı (konuyu) açıklayın. Cuvabın içindekilii hem temanın (konunun) baalantısı olsun.</p> <p>2. Fikrinizi argumentläyin, dil zebilliini hem dilin komunikativ kalitesini koruyun (logikayca, annamaklı, demekli, fikirli).</p> <p>3. Dolu hem dooru literatura dilinin normalarını kullanın. Temayı (konuyu) açıklayarkan, läázımnı materialı kullanın.</p> <p>4. Derindän kendi bakışınıızı, pozitiyanızı, kişiliininizi gösterin.</p> | L 0 2 4 6 8 10 12 L 0 2 4 6 8 10 L 0 2 4 6 8 10 L 0 2 4 6 8 | L 0 2 4 6 8 10 L 0 2 4 6 8 10 L 0 2 4 6 8 10 L 0 2 4 6 8 |

